

Asia: VN/28598/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotetusta uudesta yhteiskuntatietoedellytyksestä?

Yhteiskuntatiedon ja suomalaisen yhteiskunnan keskeisten periaatteiden tunteminen on perusteltu tavoite kansalaisuuden saamisen edellytyksenä. Esitetty yhteiskuntatietoedellytys herättää kuitenkin huolta siitä, muodostuuko siitä uusi, tarpeeton pullonkaula kansalaisuuden hakuprosessiin. Kansalaisuuden saamisen ehtoja on jo viime vuosina merkittävästi kiristetty muun muassa asumisaikavaatimusten ja toimeentuloedellytysten osalta. Uuden kokeen lisääminen kokonaisuuteen kasvattaa riskiä siitä, että järjestelmästä tulee hakijalle kohtuuttoman monimutkainen ja vaikeasti ennakoitava. Lisäksi on syytä arvioida, tuoko uusi edellytys aidosti lisäarvoa suhteessa jo olemassa oleviin kotoutumisen rakenteisiin, erityisesti yhteiskuntaorientaatioon, jossa käsitellään pitkälti samoja teemoja.

Millaisia näkemyksiä teillä on kansalaisuuskoejärjestelmän ehdotetusta toteutustavasta?

Ehdotettu toteutusmalli, jossa kielikoe ja kansalaisuuskokeen järjestäminen ovat eri viranomaisten hallinnoimia ja erillisissä järjestelmissä toteutettuja, on ongelmallinen. Nykyinen kielikoejärjestelmä kärsii jo nyt heikosta saatavuudesta, mikä viivästyttää kansalaisuushakemuksia. Uuden kokeen rakentaminen rinnalle, erillisine järjestäjäverkostoineen, lisää hallinnollista monimutkaisuutta sekä hakijoille että viranomaisille.

Olisi perusteltua tarkastella mallia, jossa kielitaito ja yhteiskuntatieto voitaisiin osoittaa samassa kokeessa tai vähintään saman järjestelmän kautta. Pelkästään suomeksi tai ruotsiksi suoritettu kansalaisuuskokeen hyväksytyn suorituksen tulisi jatkossa riittää osoitukseksi myös tarvittavasta tekstin ymmärtämisestä, jolloin vältettäisiin tarpeeton päällekkäinen testaus.

Millaisia näkemyksiä teillä on ehdotettujen muutosten vaikutuksista?

Kansalaisuuskoejärjestelmän kehittämisen ja ylläpidon kustannukset ovat merkittäviä. Arvioidut miljoonaluokan investointi- ja vuosikustannukset herättävät kysymyksen resurssien tarkoituksenmukaisesta käytöstä tilanteessa, jossa julkinen talous on tiukoilla. On perusteltua

pohtia, olisiko näillä resursseilla suurempi yhteiskunnallinen vaikuttavuus esimerkiksi työperäisen maahanmuuton sujuvoittamisessa ja osaavan työvoiman saatavuuden parantamisessa.

Lisäksi monimutkaistuva kansalaisuusprosessi voi heikentää Suomen houkuttelevuutta erityisesti kansainvälisten osaajien näkökulmasta ja hidastaa kotoutumista pitkällä aikavälillä.

Tähän voitte kirjoittaa muita mahdollisia näkemyksiänne.

Kansalaisuuskokeen sisällön osalta kokeen tulisi mitata objektiivisesti opittavia ja todennettavia tietoja. Kokeen ei pitäisi arvioida hakijan arvoja tai oletettua ”suomalaisuutta”, mikä näyttäytyy asetusluonnoksen perusteella ilmeisenä riskinä. Kokeessa esitetään käsiteltävän suomalaisen yhteiskunnan arvoja, mutta määrittelemättä jää, mihin nämä arvot perustuisivat. On vaikeaa tunnistaa, mitä oletettuja arvoja kokeessa voitaisiin testata, jotka eivät perustu Suomen keskeiseen lainsäädäntöön (ml. yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait) tai perus- ja ihmisoikeuksiin, jotka ovat jo asetusteksteissä määritelty omiksi osa-alueikseen. Tämä heikentää kokeen oikeusvarmuutta ja hyväksyttävyyttä hakijoiden näkökulmasta.

Pulkinen Suvi
Keskuskauppakamari